

**UCHWAŁA NR XV.99.2012
RADY GMINY SZUDZIAŁOWO**

z dnia 19 czerwca 2012 r.

**w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Szudziałowo
na lata 2012 – 2015.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1591, z 2002 r. Nr 23 poz. 220, Nr 62 poz. 558, Nr 113 poz. 984, Nr 153 poz. 1271, Nr 214 poz. 1806, z 2003 r. Nr 80 poz. 717, Nr 162 poz. 1568, z 2004 r. Nr 102 poz. 1055, Nr 116 poz. 1203, Nr 167 poz.1759, z 2005 r. Nr 172 poz.1441, Nr 175 poz. 1457, z 2006 r. Nr 17 poz. 128, Nr 181 poz.1337, z 2007 r. Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974 i Nr 173, poz. 1218, z 2008 r. Nr 180 poz. 1111, Nr 223 poz. 1458, z 2009 r. Nr 52 poz. 420, Nr 157 poz. 1241, z 2010 r. Nr 28 poz. 142 i 146, Nr 40 poz. 230, Nr 106 poz. 675, z 2011 r. Nr 21 poz. 113, Nr 117 poz. 679, Nr 134 poz. 777, Nr 149 poz. 887, Nr 217 poz. 1281, z 2012 r. poz.567) oraz art. 87 ust. 3,4 i 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. Nr 162 poz. 1568, z 2004 r. Nr 96 poz. 959, Nr 238 poz. 2390, z 2006 r. Nr 50 poz. 362, Nr 126 poz. 875, z 2007 r. Nr 192 poz. 1394, z 2009 r. Nr 31 poz. 206, Nr 97 poz. 804, z 2010 r. Nr 75 poz. 474, Nr 130 poz. 871) – uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji “Program Opieki nad Zabytkami Gminy Szudziałowo na lata 2012 – 2015” zgodnie z załącznikiem do niniejszej uchwały.

§ 2. Sprawozdanie z realizacji Programu Wójt Gminy przedkłada Radzie Gminy co 2 lata od jego uchwalenia.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od daty ogłoszenia jej treści w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego.

PRZEWODNICZĄCY

mgr inż. Leszek Olchowik

Załącznik
do Uchwały Nr XV.99.2012
Rady Gminy Szudziałowo
z dnia 19 czerwca 2012 r.

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY SZUDZIAŁOWO
na lata 2012 - 2015**

Zawartość opracowania:

1. Wstęp.
2. Podstawa prawna opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami.
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce:
 - 3.1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku;
 - 3.2. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z późniejszymi zmianami;
 - 3.3. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym z późniejszymi zmianami;
 - 3.4. Inne akty prawne.
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego:
 - 4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami - Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
 - 4.2. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami - Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004–2013. Uzupełnienia Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004–2020 (dokument wdrożeniowy: Narodowy Program Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego na lata 2004–2013”).
5. Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Szudziałowo z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu:
 - 5.1. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego;
 - 5.2. Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku;

-
- 5.3 Program Rozwoju Kultury Województwa Podlaskiego do roku 2020 oraz Projekt Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Podlaskiego na lata 2008 – 2011;
 - 5.4. Strategia Rozwoju Powiatu Sokólskiego;
 - 5.5. Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Sokólskiego na lata 2008 - 2015
 6. Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Szudziałowo z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy:
 - 6.1. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Szudziałowo
 - 6.2. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.
 - 6.3. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego
 7. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy Szudziałowo:
 - 7.1. Ogólne informacje na temat dziedzictwa kulturowego;
 - 7.2. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony;
 - 7.3. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków;
 - 7.4. Zabytki archeologiczne.
 8. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy Szudziałowo.
 9. Założenia programowe i zadania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Szudziałowo:
 - 9.1. Założenia programowe Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami;
 - 9.2. Zadania i kierunki działań Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami:
 - 9.2.1. Działania w zakresie odnowy zabytków;
 - 9.2.2. Określenie zasad udostępniania zabytków w celach turystycznych;
 - 9.2.3. Edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.
 10. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami.
 11. Źródła finansowania opieki nad zabytkami.
 12. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami.

1. WSTĘP

Przedmiotem opracowania „Program Opieki nad Zabytkami Gminy Szudziałowo na Lata 2012-2015” (dalej *Program...*) jest dziedzictwo kulturowe w granicach administracyjnych gminy Szudziałowo, woj. podlaskie. Celem *Programu...* jest analiza zasobów kulturowych gminy oraz określenie zasadniczych kierunków działań i zadań na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami. *Program...* zawiera cztery priorytety:

- włączanie mieszkańców gminy Szudziałowo do opieki nad zabytkami i podnoszenie ich świadomości,
- tworzenie trwałych warunków do poprawy stanu zachowania dziedzictwa kulturowego,
- eksponowanie i wykorzystanie walorów zabytkowych do budowania tożsamości i dumy mieszkańców,
- wykorzystywanie i udostępnianie zabytków na cele społeczne, w tym kulturalne i edukacyjne dla mieszkańców i turystów.

2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY SZUDZIAŁOWO

Podstawą prawną obowiązku wykonania *Programu...* jest *Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r.* (Dz. U. Nr 162 z dnia 17 września 2003 r.) z późniejszymi zmianami:

Art. 87. 1. Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.

2. Programy, o których mowa w ust. 1, mają na celu, w szczególności:

1. włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;

2. uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
 3. zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
 4. wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
 5. podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
 6. określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
 7. podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.
3. Wojewódzki, powiatowy i gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu i rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.
4. Programy, o których mowa w ust. 3, są ogłaszane w wojewódzkim dzienniku urzędowym.
5. Z realizacji programów zarząd województwa, powiatu i wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.
6. Sprawozdanie z realizacji wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami jest przekazywane Generalnemu Konserwatorowi Zabytków i właściwemu wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w celu jego wykorzystania przy opracowywaniu, aktualizacji i realizacji krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

3. UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE

Obiekty zabytkowe – zabytki nieruchome i ruchome, podlegają na terytorium Polski ochronie prawnej na mocy wielu aktów prawnych:

3.1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku

Obiekty zabytkowe są objęte ochroną prawną określoną jako konstytucyjny obowiązek państwa i każdego obywatela:

Art. 5. Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

Art. 6. Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju.

Art. 86. Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa.

3.2. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.)

Głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.). Dla niniejszego *Programu...* zasadne jest przywołanie poniższych artykułów tej ustawy:

Art. 3. Użyte w ustawie określenia oznaczają:

1.zabytek - nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;

2.zabytek nieruchomy - nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt 1;

3.zabytek ruchomy - rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których mowa w pkt 1;

4.zabytek archeologiczny - zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;

5.instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami - instytucję kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, której celem statutowym jest sprawowanie opieki nad zabytkami;

6.prace konserwatorskie - działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań;

7.prace restauratorskie - działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części, oraz dokumentowanie tych działań;

8.roboty budowlane - roboty budowlane w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego, podejmowane przy zabytku lub w otoczeniu zabytku;

9.badania konserwatorskie - działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich;

10.badania architektoniczne - działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń;

11.badania archeologiczne - działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;

12. historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny - przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;

13. historyczny zespół budowlany - powiązaną przestrzennie grupę budynków wyodrębnioną ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;

14. krajobraz kulturowy - przestrzeń historycznie ukształtowaną w wyniku działalności człowieka, zawierającą wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze;

15. otoczenie - teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

Art. 4. Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

1. zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;

2. zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;

3. udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;

4. przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;

5. kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;

6. uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Art. 6.1. Ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

1) zabytki nieruchome będące, w szczególności:

a) krajobrazami kulturowymi,

b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,

c) dziełami architektury i budownictwa,

d) dziełami budownictwa obronnego,

-
- e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
- f) cmentarzami,
- g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 2) zabytki ruchome będące, w szczególności:
- a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
- d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
- e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz. 539, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 2001 r. Nr 129, poz. 1440 oraz z 2002 r. Nr 113, poz. 984),
- f) instrumentami muzycznymi,
- g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
- h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 3) zabytki archeologiczne będące, w szczególności:
- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
- b) cmentarzyskami,
- c) kurhanami,
- d) reliktnami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

2. Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Art. 7. Formami ochrony zabytków są:

1. wpis do rejestru zabytków;
2. uznanie za pomnik historii;
3. utworzenie parku kulturowego;
4. ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Art. 16.1. Rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.

Art. 17.1. Na terenie parku kulturowego lub jego części mogą być ustanowione zakazy i ograniczenia dotyczące:

1. prowadzenia robót budowlanych oraz działalności przemysłowej, rolniczej, hodowlanej, handlowej lub usługowej;
2. zmiany sposobu korzystania z zabytków nieruchomych;
3. umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną parku kulturowego, z wyjątkiem znaków drogowych i znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1;
4. składowania lub magazynowania odpadów.

2. W razie ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości na skutek ustanowienia zakazów i ograniczeń, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy art. 131-134 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późniejszymi zmianami).

Art. 18.1. Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego

województw, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

2. W koncepcji, strategiach, analizach, planach i studiach, o których mowa w ust. 1, w szczególności:

1. uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
2. określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu;
3. ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami.

Art. 19.1. W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę:

1. zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
2. innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
3. parków kulturowych.

2. W przypadku gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium i planie, o których mowa w ust. 1.

3. W studium i planie, o których mowa w ust. 1, ustala się, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Art. 20. Projekty i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Art. 21. Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

Art. 22.1. Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków w formie zbioru kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się w wojewódzkich ewidencjach zabytków.

2. Wojewódzki konserwator zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa.

3. Włączenie karty ewidencyjnej zabytku ruchomego niewpisanego do rejestru do wojewódzkiej ewidencji zabytków może nastąpić za zgodą właściciela tego zabytku.

4. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków.

5. W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

1. zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
2. inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
3. inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków

Art. 89. Organami ochrony zabytków są:

1. minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków;

2. wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.

3.3. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.)

Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów.

W art. 7 ust. 1, pkt 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.) zostały określone zadania własne gminy:

Art. 7.1. Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy:

9. kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

3.4. Inne akty prawne

Uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami znajdują się także w innych obowiązujących ustawach, przede wszystkim:

- ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2003 r. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (tekst jednolity Dz.U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623),
- ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz.U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity Dz.U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (tekst jednolity Dz.U. z 2001 Nr 13, poz. 123 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536).

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach zostały określone w:

- ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz.U. z 1997 r. Nr 5, poz. 24 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz.U. Nr 85, poz. 539 z późn. zm.).

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy:

- ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (tekst jednolity Dz.U. z 2006 r. Nr 97, poz. 673 z późn. zm.).

4. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami - Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Art. 84 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego obowiązek sporządzenia *Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami*. Celem krajowego programu jest stworzenie warunków niezbędnych do sprawowania ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. W krajowym programie powinny zostać określone cele i kierunki działań oraz zadania w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, warunki i sposoby finansowania planowanych działań oraz harmonogram ich realizacji. Zadaniem głównym polityki państwa w dziedzinie ochrony zabytków jest stworzenie w najbliższej przyszłości mechanizmów, które dostosowałyby tę sferę do warunków gospodarki rynkowej. Planowane działania dotyczą sfery legislacyjnej, zmian organizacyjnych obejmujących konieczne rozszerzenie zakresu działań instytucji odpowiedzialnych za ochronę dziedzictwa kulturowego w Polsce oraz zmian w strategii i organizacji ochrony dóbr kultury.

Założenia do Programu krajowego określiły cele i kierunki działań oraz zadania, które powinny być podjęte w szczególności przez organy i jednostki administracji publicznej w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Celem programu krajowego jest wzmocnienie ochrony i opieki nad tą istotną materialną częścią dziedzictwa kulturowego oraz poprawa stanu zabytków w Polsce. W założeniach program ma również za zadanie uporządkowanie działań w sferze ochrony zabytków poprzez wskazanie siedmiu podstawowych zasad konserwatorskich:

-
1. zasady *primum non nocere* (po pierwsze nie szkodzić),
 2. zasady maksymalnego poszanowania oryginalnej substancji zabytku i wszystkich jego wartości (materialnych i niematerialnych),
 3. zasady minimalnej niezbędnej ingerencji (powstrzymywania się od działań niekoniecznych),
 4. zasady, zgodnie z którą usuwać należy to (i tylko to), co na oryginał działa niszcząco,
 5. zasady czytelności i odróżnialności ingerencji,
 6. zasady odwracalności metod i materiałów,
 7. zasady wykonywania wszelkich prac zgodnie z najlepszą wiedzą i na najwyższym poziomie.

Wymienione zasady dotyczą postępowania konserwatorów – pracowników urzędów, restauratorów dzieł sztuki, architektów, urbanistów, budowlanych, archeologów, właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych.

Założenia do Programu krajowego określiły priorytety:

A/ w zakresie uwarunkowań ochrony i opieki nad zabytkami:

1. Pełna ocena stanu krajowego zasobu zabytków nieruchomych. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń.
2. Pełna ocena stanu krajowego zasobu zabytków ruchomych. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń.
3. Pełna ocena stanu krajowego zasobu dziedzictwa archeologicznego. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń oraz wyznaczenie stref o szczególnym zagrożeniu dla zabytków archeologicznych.
4. Objęcie skuteczną i zorganizowaną ochroną przynajmniej najcenniejszych zabytków techniki.
5. Pełna ocena stanu krajowego zasobu pomników historii i obiektów wpisanych na listę światowego dziedzictwa. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń.
6. Ocena stanu służb i możliwości wypełniania całokształtu zadań związanych z ochroną i opieką nad zabytkami.

7. Ocena stanu i stopnia objęcia opieką zabytków w poszczególnych kategoriach. Doskonalenie i rozwijanie oraz podnoszenie efektywności i skuteczności instytucjonalnej i społecznej ochrony i opieki nad zabytkami.

8. Udoskonalenie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych w zakresie ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym i zabytkami.

B/ w zakresie działań o charakterze systemowym:

1. Powiązanie ochrony zabytków z polityką ekologiczną ochrony przyrody, architektoniczną i przestrzenną, celną i polityką bezpieczeństwa państwa. Realizacja powszechnych tendencji europejskich i światowych do rozszerzania pola ochrony na całe dziedzictwo kulturowe obejmujące i dobra kultury i natury (World Cultural Heritage).

2. Przygotowanie strategii ochrony dziedzictwa kulturowego wytyczającej główne założenia koncepcji ochrony w Polsce. Wprowadzenie jej do polityk sektorowych we wszystkich dziedzinach i na wszystkich poziomach zarządzania i gospodarowania.

C/ w zakresie systemu finansowania:

1. Stworzenie sprawnego systemu finansowania ochrony i opieki konserwatorskiej.

D/ w zakresie dokumentowania, monitorowania i standaryzacji metod działania:

1. Tworzenie systemu i stale aktualizowanych, elektronicznych baz informacji o zasobach i stanie zabytków w Polsce i ich dokumentacji. Stworzenie warunków do realizacji ustawowego obowiązku dokumentowania wszystkich prac, przy wszystkich grupach i typach obiektów zabytkowych.

2. Gromadzenie stale aktualizowanej wiedzy o stanie zachowania, postępach i wynikach prac konserwatorskich i restauratorskich, zagrożeniach, prawidłowości zarządzania i bezpieczeństwie użytkowania obiektów zabytkowych oraz o innych formach ochrony dziedzictwa.

3. Wypracowanie i wprowadzenie szczegółowych zasad ochrony dziedzictwa w planach zagospodarowania przestrzennego. Wypracowanie standardów zagospodarowania i estetyki zabytkowych przestrzeni publicznych.

E/ w zakresie kształcenia i edukacji:

1. Utrzymanie i doskonalenie dotychczas wypracowanego systemu kształcenia w dziedzinie konserwacji i ochrony. Zorganizowanie systemu podnoszenia kwalifikacji w każdej grupie zawodowej pracującej na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego.
2. Kształcenie społeczeństwa w duchu poszanowania dla autentyzmu oraz wartości materialnych i niematerialnych wspólnego, wielokulturowego dziedzictwa. Budowanie klimatu społecznego zrozumienia i akceptacji dla idei ochrony i dawności zabytków odczytywanych jako źródło tożsamości, wiedzy i dumy z przeszłości, tradycji, wiedzy o sposobie życia i pracy przodków.
3. Upowszechnianie wśród właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych znajomości zasad konserwatorskich, zasad etyki i profilaktyki konserwatorskiej. Tworzenie mechanizmów ekonomicznych sprzyjających prawidłowemu traktowaniu obiektów zabytkowych.

F/ w zakresie współpracy międzynarodowej:

1. Wzmocnienie obecności Polski w światowym i europejskim środowisku działającym na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i promocja polskich osiągnięć w tej dziedzinie.
2. Oparcie działań na pojęciu wspólnego dziedzictwa kultury ludzkości. Troska o ochronę polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą.

Do czasu zakończenia prac nad Gminnym Programem Opieki nad Zabytkami Gminy Szudziałowo nie ukończono prac nad programem krajowym, stąd możliwe było uwzględnienie w niniejszym programie jedynie wyżej omówionych tez do krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami¹.

4.2. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami - Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004–2013. Uzupełnienia Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004–2020 (dokument wdrożeniowy: Narodowy Program Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego na lata 2004–2013)”.

¹ Tezy dostępne na stronach Narodowego Instytutu Dziedzictwa <http://www.nid.home.pl/pliki/tezy.pdf>

Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” na lata 2004-2013 jest elementem opracowanej w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004–2013. W 2005 roku MKiDN przygotowało uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020. Narodowy Program Kultury określa politykę rządu wobec zabytków i dziedzictwa kulturowego do 2013 r. Celem strategicznym programu jest intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie kompleksowa poprawa stanu zabytków nieruchomych. Zawiera ona również ogólne wytyczne do konstruowania programu gminnego

Przyjęte zostały następujące priorytety:

1. Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe. Działania realizowane w ramach tego priorytetu mają na celu materialną poprawę stanu zabytków, ich adaptację i rewitalizację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców, turystów i inwestorów. Realizacja działań pozwoli na zwiększenie atrakcyjności regionów, a także wykorzystanie przez nie potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym.
2. Edukacja i administracja na rzecz ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego. Dokumentem służącym wdrożeniu Narodowej Strategii Kultury w sferze materialnej spuścizny kulturowej Polski jest Narodowy Program Kultury “Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego”. Program ten jest zgodny z Narodowym Planem Rozwoju (Ustawa z dnia 20.04.2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju, Dz.U. z 2004 r. nr 116, poz. 1206) oraz z założeniami do Krajowego Programu Ochrony Zabytków. Podstawą do sformułowania Narodowego Programu Kultury “Ochrona Zabytków i dziedzictwa kulturowego” jest uznanie sfery dziedzictwa za podstawę rozwoju kultury i upowszechniania kultury, a także za potencjał regionów, służący wzrostowi konkurencyjności regionów dla turystów, inwestorów i mieszkańców.

Narodowy Program Kultury “Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” miał określony plan działania na lata 2004-2006.

Wytyczne zostały strategiczne cele polityki państwa w sferze ochrony zabytków:

- a. przygotowanie skutecznego systemu prawno-finansowego wspierania ochrony i opieki nad zabytkami;
- b. podjęcie prac nad kompleksowym systemem edukacji na rzecz dziedzictwa;
- c. poszukiwanie instrumentów wzmacniających efekty działalności służby konserwatorskiej;
- d. ograniczenia uznaniowości konserwatorów poprzez nałożenie na nich odpowiedzialności za niezgodne z prawem postępowanie.
- e. intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie kompleksowa poprawa stanu zabytków nieruchomych.

W dniu 6 września 2005 r. przyjęty został przez Radę Ministrów "Sektorowy Program Operacyjny Rozwój Kultury i zachowanie dziedzictwa kulturowego", który jest uzupełnieniem powyżej omówionych dokumentów rządowych.

5. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY SZUDZIAŁOWO Z DOKUMENTAMI WYKONANYMI NA POZIOMIE WOJEWÓDZTWA I POWIATU²

5.1. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Szudziałowo zgodny jest z wyznaczonymi w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego (uchwalonym przez Sejmik Województwa Podlaskiego uchwałą nr IX/80/03 z dnia 27 czerwca 2003 r.) celami polityki przestrzennej, zasadami ich realizacji oraz przyjętymi w planie kierunkami działań polityki przestrzennej w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.

W sferze kulturowej obejmującej system ochrony dziedzictwa kulturowego przyjęto zasady kompleksowości działań ochronnych i rewaloryzacyjnych, łączenia

² Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami nie został dotychczas opracowany.

ochrony środowiska kulturowego z ochroną środowiska przyrodniczego oraz promowania regionalnych walorów dziedzictwa kulturowego.

Podstawowe cele polityki przestrzennej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego, zapisane w planie zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego dotyczą:

- zachowania dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń poprzez ochronę i rewaloryzację istniejących zasobów, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony tożsamości kulturowej regionu przed zagrożeniem jej wytracenia w konfrontacji z europejskim uniwersalnym modelem życia w sferze kultury materialnej i jej unikalnej specyfiki etnicznej i religijnej;
- uwzględnienia potrzeb współczesnego społeczeństwa w procesie ochrony i kształtowania zasobów dziedzictwa kulturowego,
- harmonijnego współistnienia zasobów dziedzictwa kulturowego z zasobami środowiska przyrodniczego – jako filarów rozwoju turystyki krajowej i międzynarodowej,
- tworzenia warunków kompleksowej ochrony obszarów o walorach zabytkowych i kulturowych, takich jak: strefy ochrony konserwatorskiej, parki kulturowe, rezerваты kulturowe i obszary krajobrazu historyczno – kulturowo – przyrodniczego,
- priorytetu ochrony walorów dziedzictwa kulturowego o randze międzynarodowej i krajowej,
- wykorzystania unikalnych zasobów dziedzictwa kulturowego do krajowej i międzynarodowej promocji województwa

5.2. Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku

Założenia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Szudziałowo odwołują się do treści przyjętych w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku (uchwalonej przez Sejmik Województwa Podlaskiego uchwałą nr XXXV/438/06 z dnia 30 stycznia 2006 r.).

Priorytet II. Infrastruktura społeczna, w działaniu 2 (Rozwój kultury i ochrona dziedzictwa kulturowego) zakłada:

- 1) Podwyższenie standardów bazy materialnej instytucji kultury oraz jej modernizacja i rozbudowa stosowna do potrzeb, tworzenie ośrodków i centrów kultury, multikin oraz instytucji służących rozwojowi kultur mniejszości narodowych,
- 2) Wspieranie realizacji Europejskiego Centrum Muzyki i Sztuki – Opery Podlaskiej w Białymstoku,
- 3) Tworzenie innych nowych instytucji kultury, szczególnie w siedzibach powiatów, z wykorzystaniem w pierwszej kolejności obiektów zabytkowych przydatnych do tej funkcji.
- 4) Wspieranie imprez kulturalnych o zasięgu krajowym i regionalnym oraz dbałość o powstanie nowych (w miarę potrzeb o zasięgu rozszerzonym poza granice kraju),
- 5) Inspirowanie i wspieranie rozwoju kultury ludowej i amatorskiej, w tym folkloru i rękodzieła ludowego, twórczości profesjonalnej oraz amatorskiego ruchu artystycznego, z uwzględnieniem specyficznego w województwie podlaskim zróżnicowania etnicznego, narodowościowego i religijnego, a także ich promocji w kraju i za granicą,
- 6) Wspieranie rozwoju czytelnictwa m.in. poprzez rozszerzenie oferty usług opartych na nowych technologiach informacyjnych oraz ochrona książki,
- 7) Prowadzenie wielostronnej edukacji kulturalnej dzieci i młodzieży ze szczególnym uwzględnieniem edukacji regionalnej,
- 8) Ochrona i utrzymanie dobrego stanu technicznego i historycznych form obiektów zabytkowych, a w szczególności wykorzystanie obiektów zabytkowych do nowych funkcji, zwłaszcza na potrzeby turystyki i działalności kulturalnej,
- 9) Zachowanie tożsamości krajobrazu kulturowego i utrzymanie ciągłości rozwoju przestrzennego historycznych zespołów osadniczych,
- 10) Identyfikacja i promocja produktów tradycyjnych województwa podlaskiego, z wykorzystaniem Listy Produktów Tradycyjnych,
- 11) Wspieranie społeczności lokalnych w zachowaniu tradycyjnej, wiejskiej zabudowy, zwłaszcza na terenach o dużym potencjale turystycznym,

12) Dbłość o tradycje narodowe i kulturowe.

Dodatkowo, w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego podkreślono fakt posiadania przez województwo znacznego dziedzictwa historyczno–kulturowego, co nakłada na wiele podmiotów, w tym zwłaszcza na samorząd, obowiązek jego ochrony. Odbywa się to m.in. poprzez ewidencjonowanie i badanie zabytków, zwiększenia dbłości o muzea oraz współdziałanie administracji samorządowej z właścicielami i użytkownikami obiektów zabytkowych i historycznych w zakresie ich restauracji, konserwacji i zagospodarowania.

5.3 Program Rozwoju Kultury Województwa Podlaskiego do roku 2020 oraz Projekt Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Podlaskiego na lata 2008 – 2011

W zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, Program Rozwoju Kultury Województwa Podlaskiego do roku 2020, uchwalony w 2008 r. opiera się na założeniach projektowych Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Podlaskiego na lata 2008 – 2011. Celem strategicznym programu wojewódzkiego jest ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego. Podstawą tak sformułowanego celu jest uznanie sfery dziedzictwa za podstawę rozwoju i upowszechniania kultury a także za poważny potencjał naszego regionu, służący wzrostowi konkurencyjności wobec innych regionów w zakresie atrakcyjności turystyki, inwestycji oraz powstawaniu nowych miejsc pracy w sektorze turystyczno-usługowym. Upowszechnianie wiedzy o dziedzictwie kulturowym województwa podlaskiego sprzyja również integracji jego mieszkańców i poczucia więzi oraz dumy z tzw. „małej ojczyzny”. Należyta troska i szacunek dla dziedzictwa kultury tworzonego w przeszłości przez wiele narodów i grup etnicznych, zdaniem autorów programu umacnia pozytywny wizerunek naszego regionu jako przyjaznego i otwartego. W celu realizacji tak zakrojonego programu zaplanowano podjęcie następujących działań:

- 1.1. prowadzenie projektów badawczych związanych z dziedzictwem kulturowym w celu jego rozpoznania i udokumentowania,
 - 1.2. prowadzenie inwentaryzacji i ewidencji wszystkich kategorii zabytków,
 - 1.3. upowszechnianie wyników badań, wykorzystanie ich w procesach zarządzania kulturą oraz w gospodarce, inwestycjach, turystyce,
 - 1.4. rewaloryzacja zabytków, powiązana z ochroną zabytkowego krajobrazu kulturowego, dbałością o porządkowanie i kształtowanie detalu architektonicznego oraz „małej architektury”, zgodna z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego (ochrona i rewaloryzacja zabytkowego budownictwa drewnianego – jako podstawowego wyznacznika tożsamości kulturowej regionu, zabytkowej architektury murowanej, zabytkowych parków, cmentarzy, zabytkowych zespołów obronnych i in.),
 - 1.5. rewaloryzacja przestrzeni publicznych zabytkowych układów urbanistycznych,
 - 1.6. systemowe zabezpieczanie obiektów dziedzictwa kulturowego na wypadek zagrożeń,
 - 1.7. ochrona tożsamości kulturowej regionu, jego wielokulturowości, ze szczególnym uwzględnieniem działań w zakresie edukacji regionalnej,
 - 1.8. prowadzenie wielokierunkowych działań promocyjnych, szkoleniowych i edukacyjnych mających na celu uświadamianie społeczeństwa o roli, znaczeniu i konieczności zachowania dziedzictwa kulturowego,
 - 1.9. tworzenie szlaków turystyczno-kulturowych obejmujących najciekawsze miejsca i
- i
- obiekty zabytkowe w województwie.

5.4. Strategia Rozwoju Powiatu Sokólskiego

Omawiany dokument, w części dotyczącej dziedzictwa kulturowego wskazuje jedynie, iż „na terenie powiatu istnieje szereg zabytkowych obiektów dziedzictwa kulturowego (architektonicznych, archeologicznych), które znajdują się na liście Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz inne, wymagające inwentaryzacji”.

5.5. Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Sokólskiego na lata 2008 - 2015

Przywołany dokument w niewielkim stopniu odwołuje się do zasobów kulturowych regionu, w tym terenu gminy Szudziałowo, wspominając jedynie o istniejących obiektach archeologicznych i architektonicznych. Wskazuje dodatkowo na konieczność inwentaryzacji zasobów dziedzictwa kulturowego regionu.

6. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY SZUDZIAŁOWO Z DOKUMENTAMI WYKONANYMI NA POZIOMIE GMINY

6.1. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Szudziałowo

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Szudziałowo przyjęta została Uchwałą Nr XII/79/04 Rady Gminy Szudziałowo z dnia 26 marca 2004 r.

W w/w dokumencie podkreślane są walory dziedzictwa kulturowego i substancji zabytkowej terenu gminy, zwłaszcza zaś wielokulturowej tradycji regionu oraz istnienia licznych zabytków architektury użytkowej i sakralnej.

Zwrócono także na problem powszechny w niemal wszystkich gminach, tj. pogarszający się stan techniczny obiektów zabytkowych, związany z brakiem wystarczających funduszy na remonty i modernizacje. Dlatego też, jednym z problemów wymagających zdecydowanego rozwiązania, zdaniem autorów w/w Strategii, jest kompleksowa rewitalizacja istniejącej zabytkowej substancji materialnej. Podmiotami odpowiedzialnymi lub współodpowiedzialnymi za realizację przedsięwzięcia mają być Wojewódzki Konserwator Zabytków, właściciele obiektów zabytkowych i władze Gminy.

6.2. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Na terenie gminy Szudziałowo obowiązują następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY SZUDZIAŁOWO NA LATA 2012 – 2015

- obręb geodezyjny Boratyńszczyzna działka nr 66, zabudowa produkcyjno – usługowa z funkcją mieszkaniową wraz z urządzeniami towarzyszącymi i zabudowa mieszkaniowa - zatwierdzony uchwałą Nr XXX/178/06 Rady Gminy Szudziałowo z dnia 18 września 2006 roku (Dziennik Urzędowy Województwa Podlaskiego z dnia 11 października 2006 roku nr 245 poz. 2421).
- obręb geodezyjny Lipowy Most obejmujący działki nr 183, 184, 185, 188/2, 188/4, 188/5, 189/2, 189/3, 189/4, 190/8 i 315, zabudowa mieszkaniowa (zagrodowa agroturystyczna, pensjonatowa i letniskowa) z dopuszczeniem jednorodzinnej – na zasadach wymienności oraz usług zdrowia i opieki społecznej - zatwierdzony uchwałą Nr XXV/134/09 Rady Gminy Szudziałowo z dnia 10 września 2009 roku (Dziennik Urzędowy Województwa Podlaskiego z dnia 16 października 2009 roku nr 2003 poz. 2233).
- obręb geodezyjny Słójka obejmujący działki nr 1/2, 19/2, 36/6, 9, 10, 30 i 34, powierzchniowa eksploatacja kruszywa naturalnego - zatwierdzony uchwałą Nr XXVII/143/09 Rady Gminy Szudziałowo z dnia 25 listopada 2009 roku (Dziennik Urzędowy Województwa Podlaskiego Nr 238 poz. 22945 z dnia 23 grudnia 2009 roku).
- obręb geodezyjny Lipowy Most obejmujący działki nr 117/1, 117/2, 117/3, 117/6, 117/8, 117/10, 314/1, 314/2 i 314/3, zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna - z dopuszczeniem letniskowej i pensjonatowej , na zasadach wymienności oraz usług nieuciążliwych dla otoczenia, w tym handlowych - zatwierdzony uchwałą Nr XXIX/155/10 Rady Gminy Szudziałowo z dnia 05 marca 2010 roku (Dziennik Urzędowy Województwa Podlaskiego z dnia 24 marca 2010 roku nr 55 poz. 933).
- obręb geodezyjny Trzciano Stare (wieś Stare Trzciano) działka nr 75, zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i zabudowa turystyczno – wypoczynkowa – zatwierdzony Uchwałą Nr XXXII/173/10 Rady Gminy Szudziałowo z dnia 29 czerwca 2010 roku (Dziennik Urzędowy Województwa Podlaskiego Nr 189 poz. 2366 z dnia 29 lipca 2010 roku).

W/w dokumenty, w sytuacji, gdy na terenie objętym danym planem znajdują się obiekty zabytkowe, definiują zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków

oraz dóbr kultury współczesnej. Przedmiotem ochrony obiektu objętego ochroną prawną z mocy wpisu do rejestru zabytków województwa podlaskiego lub ujętego w gminnej ewidencji zabytków jest: ukształtowanie bryły, opracowanie elewacji (forma i układ otworów, detal architektoniczny) oraz innych elementów decydujących o zachowaniu jego historycznego charakteru, w tym między innymi wykończenie ścian zewnętrznych oraz pokrycie dachu. Według wymogów planów, prace przy obiektach zabytkowych powinny respektować ich zabytkowy charakter – nie należy zmieniać ukształtowania bryły, wyglądu elewacji i detali architektonicznych. Do remontu elewacji i pokrycia dachów należy stosować tradycyjne materiały i technologie. Wszelkie prace przy obiektach zabytkowych, zwłaszcza zaś mające wpływ na ich wygląd zewnętrzny, mogą być prowadzone w uzgodnieniu z Podlaskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

W odniesieniu do stanowisk archeologicznych objętych ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków archeologicznych województwa podlaskiego bądź ujętych w gminnej ewidencji zabytków, w/w plany zakaz prowadzenia jakiegokolwiek działalności inwestycyjnej nie związanej z ich rewaloryzacją. W przypadku natrafienia podczas prac ziemnych na przedmiot, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem archeologicznym, inwestor lub wykonawca prac ziemnych jest zobowiązany do zawiadomienia Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o odkryciu.

6.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Szudziałowo.

Studium zostało zatwierdzone Uchwałą Nr III/14/98 Rady Gminy Szudziałowo z dnia 22 grudnia 1998 r. Zmiany wprowadzono Uchwałą Nr XXV/133/09 Rady Gminy Szudziałowo z dnia 10 września 2009 r.

Autorzy w/w opracowania podkreślili, że ochrona i utrzymanie w należytym stanie technicznym obiektów zabytkowych, w miarę upływu lat i dalszego ubytku ludności będzie coraz trudniejsza i to gmina będzie musiała przejmować te obiekty oraz dbać o ich należyte utrzymanie. Rozwiązanie tego problemu będzie wymagało skoordynowania działań administracji rządowej i samorządowej.

W tym celu, w cytowanym Studium założono podejmowanie następujących działań:

- ścisła współpraca z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków,
- ustalenie w planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego odpowiednich zaleceń w celu ochrony zabytków,
- kontrola stanu technicznego obiektów oraz udzielanie pomocy (z udziałem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków) ich właścicielom w celu należytego utrzymania obiektów,
- dążenie w szczególnych przypadkach do wykupienia obiektów przez gminę,
- przeprowadzanie systematycznych prac porządkowych na terenach cmentarzy i parków oraz prac remontowo – konserwatorskich nagrobków i krzyży

W przypadku stanowisk archeologicznych:

- wprowadzanie odpowiednich ustaleń w planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego, chroniących obiekty archeologiczne,

7. CHARAKTERYSTYKA ZASOBÓW I ANALIZA STANU DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY SZUDZIAŁOWO

7.1. Ogólne informacje na temat dziedzictwa kulturowego gminy

Historia terenu gminy Szudziałowo nie znalazła szerokiego odzwierciedlenia w źródłach historycznych. Najstarszym dokumentem mówiącym o Szudziałowie jest akt erekcyjny kościoła w Sokółce (1592 r.) oraz Szudziałowie. Za czasów panowania króla Zygmunt III Wazy, zmienione zostało pierwotne nadanie funduszu kościoła w Sokółce. Przy tej okazji, w 1601 roku dokumenty wspominają także o Szudziałowie, jako o filii kościoła w Sokółce. Kolejną informacją na temat Szudziałowa, zawartą w źródłach pisanych są postanowienia Sejmu Warszawskiego (1611 r.) z których dowiadujemy się, że rodzina Eysmontów /Eysymontów/ domaga zwrotu dóbr Szudziałowo, odebranych im podczas pomiaru włócznej i dołączonych do gruntów królewskich.

Pierwszy kościół w Szudziałowie został ufundowany w 1601 r. W przeszłości w Szudziałowie znajdowała się również cerkiew p.w. św. Jerzego Zwycięzcy, wzniesiona na początku XX wieku na potrzeby ludności wyznania prawosławnego. Cerkiew została zburzona w 1936.

Krajobraz kulturowy gminy Szudziałowo obejmuje zarówno zasoby środowiska przyrodniczego jak i całe dziedzictwo historyczno-kulturowe.

Środowisko kulturowe terenu gminy nosi cechy synkretyczne, potwierdzające historyczne uwarunkowania rozwoju tego terenu. Przeważającą część substancji zabytkowej stanowi architektura drewniana, powstała w drugiej połowie XIX i na początku XX w. Mimo, iż budynki wznoszone były w pewnych, określonych i powtarzalnych formach, to jednak każdy z nich posiadał swoistą indywidualność i niepowtarzalność wykończenia.

Znaczące zmiany w krajobrazie kulturowym regionu nastąpiły w lata 70-tych XX w., kiedy to zaczęto wznosić uniwersalne, brzydkie w formie i wykończeniu budynki mieszkalne i usługowe. Nieotynkowane, pokryte eternitem stanowią rażący, mimo, że wszechobecny element krajobrazowy.

Spółeczność zamieszkująca teren gminy Szudziałowo tworzy zbiorowość terytorialną posiadającą tożsamość kulturową o specyficznych wyróżnikach kulturowych, charakterystycznych tylko dla tego regionu.

7.2. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Na terenie gminy Szudziałowo znajdują się trzy obiekty zabytkowe objęte ochroną prawną wynikającą z ujęcia w rejestrze zabytków województwa podlaskiego, prowadzonym przez Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków:

- Minkowice, wiatrak paltrak-koźlak, drewn., 1900, nr rej.: 378 z 22.05.1976
- Suchynicze kol. Samogród, cerkiew par. p.w. ŚŚ. App. Piotra i Pawła, drewn., 1867, nr rej.: A-274 z 21.01.2010;
- Szudziałowo, kościół parafialny p.w. Św. Wincentego Ferrariusza i Św. Bartłomieja Ap., mur., 1935-37, nr rej.: A-284 z 30.03.2010 r.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY SZUDZIAŁOWO NA LATA 2012 – 2015

7.3. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Gminna ewidencja zabytków gminy Szudziałowo, poza zabytkiem wpisanym do rejestru zabytków, obejmuje także obiekty nierejestrowe:

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Datowanie
1.	Chmieleszczyzna	wiatrak typu holenderskiego	lata 30-te XX w.
2.	Harkawicze 37	dom drewniany	początek XX w.
3.	Harkawicze 39	dom drewniany	koniec XIX w.
4.	Horczaiki Dolne	kapliczka murowana	lata 30-te XX w.
5.	Kozłowy Ług 33	dom drewniany	koniec XIX w.
6.	Kozłowy Ług 36	dom drewniany	koniec XIX w.
7.	Kozłowy Ług 36	piwnica drewniano-ziemna	lata 30-te XX w.
8.	Pierozki 67	dom z częścią gospodarczą, drewniany	początek XX w.
9.	Samogród	cmentarz przycerkiewny w zespole cerkwi p.w. św. Piotra i Pawła	1945 r.
10.	Samogród	ogrodzenie w zespole cerkwi p.w. św. Piotra i Pawła	XIX w.
11.	Samogród	mogiła właścicieli majątku Szczęsnowicze	1.połowa XVIII w.
12.	Słójka 7	dom drewniany	lata 30-te XX w.
13.	Słójka 10	dom drewniany	początek XX w.
14.	Słójka 11	dom drewniany	początek XX w.
15.	Słójka	spichlerz murowany w danym zespole folwarcznym	koniec XIX w.
16.	Suchenicze 13	dom drewniany	lata 20-30-te XX w.
17.	Suchenicze	cmentarz prawosławny	XIX w.
18.	Szczęsnowicze 1	dwór drewniany w zespole dworsko-folwarcznym, ob. budynek mieszkalny	ok. 1850 r.
19.	Szczęsnowicze	wiatrak typu koźlak	1946 r.
20.	Szudziałowo, ul. Kościelna 22	dom drewniany	początek XX w.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY SZUDZIAŁOWO NA LATA 2012 – 2015

21.	Szudziałowo, ul. Kościelna	cmentarz rzymskokatolicki	koniec XVIII w.
22.	Szudziałowo	cmentarz prawosławny	1879 r.
23.	Usnarz Górny	wieżą widokową, murowana z kamienia w zespole dworsko-folwarcznym	XVIII w.
24.	Wierzchlesie 109	dom drewniany	początek XX w.
25.	Wierzchlesie 122	dom drewniany	początek XX w.
26.	Wojnowce	wiatrak typu sokólskiego	lata 20-te XX w.
27.	Zubowiszczynna	pozostałości parku dworskiego	2. połowa XIX w.
28.	Zubrzyca Wielka	pozostałości parku dworskiego	2. połowa XVIII w.

7.4. Zabytki archeologiczne

Na terenie gminy Szudziałowo odkryto dotychczas 272 stanowiska archeologiczne. Pochodzą one z różnych epok, począwszy od epoki kamienia po późne średniowiecze i okres nowożytny. Zostały one ujęte w gminnej ewidencji zabytków gminy Szudziałowo.

Z obszaru gminy Szudziałowo wpisem do rejestru zabytków archeologicznych województwa podlaskiego objęte są dwa stanowiska archeologiczne:

- Harkawicze, st. 1, cmentarzisko późnośredniowieczne ze stelami zw. "Mogielnica",
Nr rej.C-47, dec. nr 670-1/28/70 z dn. 30.11.1970 r.
- Knyszewicze, st. 1, cmentarzisko średniowieczne ze stelami, Nr rej.C-50, dec. nr 670-1/37/69 z dn. 15.12.1969 r.

8. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY SZUDZIAŁOWO

W wyniku weryfikacji danych archiwalnych i częściowej waloryzacji zabytków nieruchomych wykonanej podczas sporządzania gminnej ewidencji zabytków, stwierdzono, iż na terenie gminy Szudziałowo przeważają zabytki budownictwa drewnianego, mieszkalnego. Wśród ujętych w gminnej ewidencji zabytków większość stanowią obiekty o niezatartych cechach zabytkowych. Niestety, procesy modernizacji przebiegające ze znacznym nasileniem w ciągu ostatnich dwudziestu lat, w znacznym stopniu szkodzą obiektom architektonicznym. Należy tu wymienić niefachowo prowadzone modernizacje i remonty – rozbudowy zmieniające bryłę budynku, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, często powiązana ze zmianą kształtu otworów, zmiany pokrycia dachów. Uszczerbek pod tym względem jest tym większy, iż właśnie charakterystyczne drewniane budownictwo stanowi o odrębności kulturowej tego regionu.

Obiekty sakralne zachowane są w dobrym stanie, na bieżąco remontowane, zaś wszelkie działania przy zabytkach są uzgadniane i akceptowane przez Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

9. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE I ZADANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY SZUDZIAŁOWO

Główne, długoterminowe cele polityki gminnej, związane z ochroną zabytków to:

1. Planowe i konsekwentne realizowanie zadań samorządowych w zakresie ochrony zabytków;
2. Racjonalne wykorzystanie miejskich funduszy na prace ratownicze, konserwatorskie i dokumentacyjne;
3. Powiązanie zadań służących ochronie wartości kulturowych ze strategią rozwoju gospodarczego oraz polityką przestrzenną gminy;

-
4. Wpieranie projektów związanych z opieką nad zabytkami i zagospodarowaniem obiektów zabytkowych;
 5. Powstrzymanie degradacji zagrożonych obiektów zabytkowych i obszarów oraz podjęcie działań w celu poprawy stanu ich zachowania;
 6. Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
 7. Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
 8. Realizacja przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.
 9. Prowadzenie działań informacyjnych, popularyzacyjnych i edukacyjnych związanych z promocją zabytków gminy i walorów krajobrazu kulturowego

9.1 Założenia programowe Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Szudziałowo:

- 1) włączenie problematyki ochrony zabytków do bieżących zadań Rady Gminy Szudziałowo;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań prawnych opieki nad zabytkami;
- 3) rozpoznawanie potrzeb dotyczących podejmowania działań zmierzających do zahamowania procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) eksponowanie zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych;
- 6) tworzenie warunków współpracy z właścicielami zabytków dla zapewnienia ich opieki.

9.2. Zadania i kierunki działań Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Szudziałowo:

9.2.1. Działania w zakresie odnowy zabytków:

- pozyskiwanie środków zewnętrznych na odnowę zabytków będących własnością gminy Szudziałowo;
- informowanie innych właścicieli obiektów zabytkowych o możliwościach pozyskania środków na odnowę zabytków;
- sprawowanie opieki nad dawnymi cmentarzami cywilnymi poprzez usuwanie roślinności zielnej oraz samosiewek drzew, oznakowanie obiektów, upowszechnianie wiedzy na ich temat wśród mieszkańców miasta, zwłaszcza dzieci i młodzieży szkolnej. Zwracanie szczególnej uwagi na obowiązek otaczania opieką miejsc grzebalnych, niezależnie od pochodzenia i wyznania osób tam spoczywających.

9.2.2. Określenie zasad udostępniania zabytków w celach turystycznych

- ustalenie z właścicielami obiektów zabytkowych zasad udostępniania w celach turystycznych;
- oznakowanie obiektów udostępnianych w celach turystycznych;
- opracowanie tablic informacyjnych umieszczonych na zewnątrz obiektów, zawierających podstawowe dane historyczne o obiekcie;
- upowszechniania wśród mieszkańców prowadzących działalność turystyczną i agroturystyczną zasad włączania obiektów historycznych do oferty turystycznej regionu oraz przygotowywania obiektów zabytkowych na cele turystyczne.

9.2.3. Edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego

- włączenie tematyki ochrony dóbr kultury do zajęć szkolnych w jednostkach prowadzonych przez gminę;

-
- publikacja materiałów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w prasie lokalnej, w materiałach promocyjnych oraz na stronie internetowej gminy.

10. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY SZUDZIAŁOWO

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku wraz z późniejszymi zmianami nakłada na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek prowadzenie ewidencji zabytków (Dz.U. Nr 162, poz. 1568 z 2003 r.; art. 22, poz. 4 oraz Dz.U. Nr 124, poz. 1305 z 2004 r., art. 8, 12). W/w *Ustawa* określa rodzaj zabytków nieruchomych podlegających ochronie, bez względu na obecny stan zachowania.

Art. 6. 1. Ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

1) zabytki nieruchome będące, w szczególności:

- a) krajobrazami kulturowymi,*
- b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,*
- c) dziełami architektury i budownictwa,*
- d) dziełami budownictwa obronnego,*
- e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,*
- f) cmentarzami,*
- g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,*
- h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;*

Zakres prac nad gminną ewidencją zabytków określa art. 22 Ustawy:

Art. 22. 2. Wojewódzki konserwator zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa.

4. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.

5. W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;*
- 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;*
- 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.*

Obiekty, zespoły i założenia urbanistyczne wpisane do rejestru zabytków objęte są rygorami ochrony konserwatorskiej wynikającymi z Ustawy z dnia 23 lipca 2003 o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z późniejszymi zmianami. Rygory te obowiązują niezależnie od położenia obiektu w poszczególnych strefach ochrony konserwatorskiej lub poza strefami. Wszelkie prace remontowe, zmiany własności, funkcji przeznaczenia obiektu wymagają pisemnego pozwolenia Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków.

Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 27.07.2011 r. w sprawie prowadzenia w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych, precyzuje wymagania względem osób prowadzących prace przy obiektach zabytkowych oraz tryb postępowania.

Zgodnie z art. 21 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, podstawą sporządzenia programu opieki nad zabytkami jest

gminna/miejska ewidencja zabytków. Ewidencją zostają objęte zespoły i obiekty o istotnych, lokalnych walorach historycznych, kulturowych i krajobrazowych. Obowiązek prowadzenia gminnej ewidencji zabytków nieruchomości spoczywa na Prezydencie miasta (art. 22 ust. 4 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami prowadzona jest ewidencja zabytków gminy Szudziałowo. Ewidencja zabytków prowadzona w formie zbioru kart adresowych. Ewidencja obejmuje zabytki nieruchome historyczne oraz zabytki nieruchome archeologiczne. Dla zabytków nieruchomości na kartach adresowych podawane są następujące informacje: adres, krótka charakterystyka funkcji oraz wyglądu wraz z dokumentacją fotograficzną.

Aktualizacja i uzupełnianie ewidencji zabytków polega na:

- dokonaniu przeglądu w terenie z częstotliwością raz do roku obiektów figurujących w gminnej ewidencji zabytków w celu weryfikacji obiektów pod kątem stanu estetycznego;
- wykonaniu dokumentacji fotograficznej w razie zmiany stanu zachowania obiektu zabytkowego;
- uzupełnieniu kart adresowych gminnej ewidencji zabytków o uzyskane w trakcie przeglądu dane merytoryczne i dokumentację fotograficzną;
- w przypadku czynności wymienionych w pkt 1-3 wskazane jest uczestnictwo przedstawiciela Urzędu Ochrony Zabytków lub innego specjalisty zajmującego się problematyką ochrony dziedzictwa kulturowego.

Określenie stanów technicznych obiektów polega na:

- nawiązaniu współpracy z organem nadzoru budowlanego w celu ustalenia stanu technicznego obiektów zinwentaryzowanych w gminnej ewidencji zabytków;
- naniesieniu wniosków i opinii w sprawie dalszej kwalifikacji obiektów do gminnej ewidencji zabytków;
- określeniu niezbędnych prac rewitalizacyjnych obiektów, określenie szacunkowej wartości ich przeprowadzenia.

W przypadku czynności wymienionych w pkt 1-3 wskazane jest uczestnictwo przedstawiciela Urzędu Ochrony Zabytków lub innego specjalisty zajmującego się problematyką ochrony dziedzictwa kulturowego.

Bieżąca aktualizacja gminnej ewidencji zabytków polega na:

- wprowadzaniu do gminnej ewidencji zabytków zmian wynikających z rozbiórek, modernizacji i remontów obiektów;
- wprowadzaniu do gminnej ewidencji zabytków zmian dotyczących stosunków własnościowych.

11. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA OPIEKI NAD ZABYTKAMI

W budżecie gminy Szudziałowo corocznie zaplanowane są środki przeznaczone na przyznanie dotacji celowych na:

- prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położonych na obszarze gminy Szudziałowo;
- lub
- działania w sferze kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji, a także w sferze podtrzymywania lokalnego dziedzictwa kulturowego oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej.

Dotacje te udzielane na mocy uchwał Rady Gminy Szudziałowo.

12. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY SZUDZIAŁOWO

Realizacja programu poddana zostanie ocenie Rady Gminy Szudziałowo po upływie dwóch lat od jego uchwalenia. Z realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami, Wójt Gminy Szudziałowo sporządzi w roku 2013 i 2015 sprawozdania, które zostaną przedstawione Radzie Gminy Szudziałowo. W roku 2014 podjęte zostaną prace nad przygotowaniem i przyjęcia w roku 2015 Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Szudziałowo na lata 2016-2019.